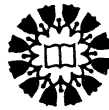

حقوق تعاونیها

دکتر حسن حسنی

تهران

۱۳۹۵

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)
مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	یادداشت مؤلف
۳	کلیات
۳	۱. معرفی تعاون و حقوق تعاون
۳	۲. معرفی قانون بخش تعاونی
۵	۳. اهداف قانون بخش تعاونی
۶	۴. جایگاه تعاون در نظام اقتصادی کشور
۷	۵. موقعیت اقتصادی بخش تعاونی
۷	پی نوشتها
۹	فصل اول: تشکیل و ثبت تعاونی
۹	۶. مقدمه
۹	مبحث اول: تشکیل تعاونی
۹	۷. هیئت مؤسس
۱۰	۸. طرح توجیهی
۱۱	۹. درخواست موافقت تشکیل
۱۱	۱۰. اقدامات وزارت تعاون
۱۲	۱۱. مهلت اقدام هیئت مؤسس
۱۴	۱۲. اقدامات هیئت مؤسس پس از دریافت موافقتنامه
۱۶	۱۳. تعیین داوطلبان عضویت در اولین هیئت مدیره و سمت بازرسی
۱۶	۱۴. دعوتنامه اولین مجمع عمومی عادی
۱۹	۱۵. مدارک و اوراقی که هیئت مؤسس به اولین مجمع عمومی عادی تسلیم می کند
۲۰	۱۶. خاتمه وظایف هیئت مؤسس

صفحه	عنوان
۲۰	اولین مجمع عمومی عادی
۲۰	۱۷. تشکیل مجمع
۲۲	۱۸. نصاب لازم برای رسمیت جلسه اولین مجمع عمومی عادی
۲۳	۱۹. اکثریت لازم برای تصمیم گیری
۲۳	۲۰. حق حضور و حق رأی در اولین مجمع عمومی عادی
۲۴	۲۱. تصویب اساسنامه
۲۵	۲۲. اشکال محتمل و عدم پیش بینی قانون
۲۶	۲۳. انتخاب اولین هیئت مدیره و اولین بازرس یا بازرسان
۲۷	۲۴. مطالب مربوط به جلسه اولین مجمع عمومی عادی
۲۹	۲۵. صورت جلسه اولین مجمع عمومی عادی
۳۰	۲۶. اعتراض به مراحل تشکیل
۳۰	۲۷. اثر عدم تشکیل اولین مجمع عمومی عادی
۳۱	۲۸. اموری که برعهده اولین هیئت مدیره است
۳۲	۲۹. تکلیف اولین هیئت مدیره به ثبت تعاونی
۳۴	۳۰. طرق تصمیم گیری در مجامع
۳۶	۳۱. مسامحه قانون در تسمیه
۳۶	مبحث دوم: ثبت تعاونی
۳۶	۳۲. اقدام به ثبت
۳۷	۳۳. لزوم ثبت شرکت یا اتحادیه تعاونی و نتایج حاصل از ثبت
۳۹	۳۴. مجوز ثبت
۴۱	۳۵. مرجع ثبت
۴۲	۳۶. مدارک لازم برای ثبت و اخذ مجوز ثبت
۴۴	۳۷. آگهی ثبت تعاونی
۴۴	۳۸. پروانه تأسیس
۴۴	۳۹. مسئولیت اولین هیئت مدیره در عدم اقدام به ثبت
۴۶	۴۰. موارد استرداد آورده های داوطلبان عضویت
۴۷	۴۱. ضمانت اجرای ثبت تعاونی
۴۹	پی نوشتها

صفحه	عنوان
۵۳	فصل دوم: معرفی شرکت تعاونی
۵۳	۴۲. تعریف شرکت تعاونی
۵۵	۴۳. گروه‌بندی شرکتهای تعاونی
۵۶	۴۴. شرکت تعاونی چندمنظوره
۵۷	۴۵. انواع چندمنظوره
۵۷	۴۶. اساسنامه شرکت تعاونی
۶۰	پی‌نوشتها
۶۲	فصل سوم: سرمایه و سهام شرکت تعاونی
۶۲	مبحث اول: سرمایه شرکت تعاونی
۶۲	۴۷. تعریف سرمایه
۶۳	۴۸. حداقل سرمایه شرکت تعاونی
۶۳	۴۹. حصه اعضا در تأمین سرمایه
۶۴	۵۰. تغییر سرمایه
۶۵	۵۱. افزایش یا کاهش اتفاقی سرمایه
۶۶	۵۲. حمایت‌های مالی
۶۷	۵۳. فراهم آوردن امکانات
۶۸	مبحث دوم: سهام شرکت تعاونی
۶۸	۵۴. تعریف سهم
۶۹	۵۵. نوع سهام شرکت تعاونی
۷۰	۵۶. ورقه سهم
۷۰	۵۷. مندرجات ورقه سهم
۷۱	۵۸. گواهینامه موقت سهم
۷۱	۵۹. آورده‌های نقدی و غیرنقدی
۷۲	۶۰. مبلغ لازم‌التأدیه
۷۳	۶۱. تقویم و تسلیم آورده‌های غیرنقدی
۷۳	انتقال سهام

صفحه	عنوان
۷۳	۶۲. انتقال اختیاری سهام
۷۵	۶۳. انتقال قهری سهام
۷۶	۶۴. سود سهام
۷۷	پی‌نوشتها
۸۰	فصل چهارم: عضو
۸۰	۶۵. تعریف عضو
۸۱	۶۶. حداقل و حداکثر تعداد عضو
۸۲	مبحث اول: ورود به عضویت
۸۲	۶۷. شرایط عضویت
۸۴	۶۸. مرجع قبول عضو
۸۵	۶۹. ورود به عضویت از طریق وراثت
۸۶	مبحث دوم: خروج از عضویت
۸۶	۷۰. شرح مطلب
۸۷	۷۱. اخراج عضو
۸۹	۷۲. مرجع تصمیم‌گیری اخراج عضو
۹۰	۷۳. اخراج عضو به علت ترک عضویت
۹۰	۷۴. تکلیف سهم و حقوق و مطالبات عضو
۹۲	۷۵. تعیین ارزش روز سهام
۹۳	۷۶. اعتراض به تعیین ارزش روز سهام
۹۳	۷۷. تهاتر سود سهام و طلب شرکت
۹۴	مبحث سوم: حقوق، تکالیف و مسئولیت مالی عضو
۹۴	۷۸. حقوق عضو
۹۶	مبحث چهارم: تکالیف و مسئولیت مالی عضو
۹۶	۷۹. تکالیف عضو
۹۷	۸۰. مسئولیت مالی عضو
۹۸	۸۱. ارکان شرکت تعاونی
۹۹	پی‌نوشتها

صفحه	عنوان
۱۰۲	فصل پنجم: مجامع عمومی شرکت تعاونی
۱۰۲	مبحث اول: مطالب و مقررات مشترک
۱۰۲	۸۲. معرفی مجمع عمومی
۱۰۳	۸۳. حق حضور و حق رأی اعضا
۱۰۴	۸۴. حضور نمایندگان دستگاهها و مؤسسات و وزارت تعاون
۱۰۴	۸۵. دعوت مجامع عمومی
۱۰۶	۸۶. مقاماتی که حق دعوت دارند
۱۰۶	۸۷. دعوتنامه مجمع عمومی
۱۰۷	۸۸. ورقه حضور و غیاب
۱۰۸	۸۹. جلسه مجمع عمومی
۱۰۸	۹۰. تأیید نمایندگی
۱۰۹	۹۱. حاضران در جلسه مجمع عمومی
۱۰۹	۹۲. تعطیل جلسه برای تنفس
۱۱۰	۹۳. صورت جلسه مجمع عمومی
۱۱۰	۹۴. نحوه اخذ رأی
۱۱۱	مبحث دوم: مجمع عمومی عادی شرکت تعاونی
۱۱۱	۹۵. معرفی مجمع عمومی عادی
۱۱۱	۹۶. وظایف و اختیارات مجمع عمومی عادی
۱۱۴	۹۷. موقع تشکیل مجمع عمومی عادی
۱۱۵	۹۸. موارد تشکیل مجمع عمومی عادی
۱۱۶	۹۹. نصاب لازم برای رسمیت جلسه
۱۱۷	۱۰۰. اکثریت لازم برای تصمیم گیری در مجمع عمومی عادی
۱۱۸	مبحث سوم: مجمع عمومی فوق العاده شرکت تعاونی
۱۱۸	۱۰۱. وظایف و اختیارات مجمع عمومی فوق العاده
۱۲۲	۱۰۲. موقع تشکیل مجمع عمومی فوق العاده
۱۲۲	۱۰۳. نصاب لازم برای رسمیت جلسه مجمع عمومی فوق العاده
۱۲۳	۱۰۴. اکثریت لازم برای تصمیم گیری در مجمع عمومی فوق العاده

صفحه	عنوان
۱۲۴	۱۰۵. یادآوری
۱۲۴	مبحث چهارم: مجامع عمومی دو مرحله‌ای
۱۲۴	۱۰۶. شرکتهای دارای مجامع عمومی دو مرحله‌ای
۱۲۵	۱۰۷. مقررات مربوط به دو مرحله‌ایها
۱۲۹	پی‌نوشتها
۱۳۳	فصل ششم: هیئت مدیره شرکت تعاونی
۱۳۳	مبحث اول: اعضای هیئت مدیره، انتخاب و تکالیف آنها
۱۳۳	۱۰۸. اعضای هیئت مدیره
۱۳۳	۱۰۹. انتخاب هیئت مدیره
۱۳۴	۱۱۰. انتخاب مجدد اعضای هیئت مدیره
۱۳۵	۱۱۱. جلسات هیئت مدیره و اکثریت لازم برای اخذ تصمیم
۱۳۶	۱۱۲. مکلف بودن هیئت مدیره به انتخاب مدیرعامل
۱۳۶	۱۱۳. حقوق و مزایا و پاداش هیئت مدیره
۱۳۸	مبحث دوم: وظایف و اختیارات و جمعی بودن آن
۱۳۸	۱۱۴. وظایف و اختیارات هیئت مدیره
۱۴۲	۱۱۵. جمعی بودن وظایف و اختیارات هیئت مدیره
۱۴۳	۱۱۶. واگذاری اختیارات به مدیرعامل
۱۴۳	مبحث سوم: مسئولیت هیئت مدیره
۱۴۳	۱۱۷. حدود مسئولیت هیئت مدیره
۱۴۴	۱۱۸. مسئولیت وکیل
۱۴۵	۱۱۹. مسئولیت هیئت مدیره و اعضای آن
۱۴۷	۱۲۰. مسئولیت تضامنی اعضای هیئت مدیره
۱۴۷	۱۲۱. انتقال مسئولیت به هیئت مدیره جدید
۱۴۸	مبحث چهارم: استعفای هیئت مدیره
۱۴۸	۱۲۲. استعفای جمعی
۱۴۸	۱۲۳. استعفای فردی

صفحه	عنوان
۱۵۰	۱۲۴. دوام مسئولیت پس از استعفا
۱۵۱	۱۲۵. دوام مسئولیت پس از انقضای مدت مدیریت
۱۵۱	مبحث پنجم: عزل، فوت، ممنوعیت قانونی و غیبت غیرموجه
۱۵۱	۱۲۶. عزل هیئت مدیره و عزل اعضای آن
۱۵۲	۱۲۷. فوت، ممنوعیت قانونی و غیبت غیرموجه مکرر
۱۵۳	مبحث ششم: نمایندگی قانونی و وکالت با حق توکیل
۱۵۳	۱۲۸. نمایندگی قانونی هیئت مدیره
۱۵۴	۱۲۹. انواع نمایندگی
۱۵۵	۱۳۰. وکالت با حق توکیل
۱۵۶	۱۳۱. یادآوری
۱۵۷	پی‌نوشتها
۱۶۱	فصل هفتم: مدیرعامل شرکت تعاونی
۱۶۱	مدیرعامل، وظایف و اختیارات وی
۱۶۱	۱۳۲. تعیین مدیرعامل
۱۶۴	۱۳۳. وظایف و اختیارات مدیرعامل
۱۶۴	۱۳۴. چند مطلب
۱۶۵	پی‌نوشتها
۱۶۷	فصل هشتم: بازرسان شرکت تعاونی
۱۶۷	۱۳۵. انتخاب و عزل بازرسان
۱۶۹	۱۳۶. وظایف و اختیارات بازرسان
۱۷۰	۱۳۷. ممنوعیتهای بازرسان
۱۷۱	۱۳۸. مسئولیت بازرسان
۱۷۱	۱۳۹. هیئت بازرسی اتحادیه تعاونی و بازرسی شرکتهای تعاونی
۱۷۱	۱۴۰. نحوه اعمال نظارت و بازرسی
۱۷۲	۱۴۱. بازرسان و رسیدگی به شکایات
۱۷۴	پی‌نوشتها

صفحه	عنوان
۱۷۵	فصل نهم: ادغام شرکتهای تعاونی
۱۷۵	۱۴۲. تعریف ادغام
۱۷۵	۱۴۳. پیشنهاد ادغام
۱۷۶	۱۴۴. شرایط ادغام
۱۷۷	۱۴۵. تشکیل شرکت تعاونی جدید و ثبت آن
۱۷۷	۱۴۶. نصاب و اکثریت لازم برای رسمیت جلسه و...
۱۷۸	۱۴۷. مدارک لازم برای ثبت
۱۷۹	۱۴۸. وظایف اولین هیئت مدیره پس از ادغام
۱۷۹	پی نوشتها
۱۸۱	فصل دهم: اتحادیه تعاونی
۱۸۱	۱۴۹. تعریف اتحادیه تعاونی
۱۸۱	۱۵۰. مقاصد اتحادیه تعاونی
۱۸۲	۱۵۱. سرمایه اتحادیه تعاونی
۱۸۳	۱۵۲. سهام اتحادیه تعاونی
۱۸۳	مقررات مربوط به عضویت در اتحادیه تعاونی
۱۸۳	۱۵۳. شرایط عضویت در اتحادیه
۱۸۴	۱۵۴. مدارک لازم برای عضویت
۱۸۴	۱۵۵. خروج از عضویت اتحادیه
۱۸۵	ارکان اتحادیه تعاونی
۱۸۵	۱۵۶. مجامع عمومی اتحادیه تعاونی
۱۸۶	۱۵۷. هیئت مدیره اتحادیه تعاونی
۱۸۷	۱۵۸. مدیرعامل اتحادیه تعاونی
۱۸۸	۱۵۹. هیئت بازرسی اتحادیه
۱۸۸	۱۶۰. چند مطلب
۱۸۹	پی نوشتها

صفحه	عنوان
۱۹۱	فصل یازدهم: اتاق تعاون
۱۹۱	۱۶۱. مقدمه
۱۹۱	۱۶۲. مقاصد اتاق تعاون
۱۹۲	۱۶۳. منابع مالی اتاق تعاون
۱۹۲	۱۶۴. ارکان اتاق تعاون
۱۹۲	۱۶۵. مجمع نمایندگان اتاق تعاون
۱۹۳	۱۶۶. وظایف و اختیارات مجامع نمایندگان
۱۹۳	۱۶۷. جلسات مجمع و اکثریت لازم برای تصمیم گیری
۱۹۴	۱۶۸. هیئت مدیره اتاق تعاون
۱۹۴	۱۶۹. وظایف و اختیارات هیئت مدیره اتاق تعاون
۱۹۵	۱۷۰. جلسات هیئت مدیره اتاق و اکثریت لازم برای تصمیم گیری
۱۹۵	۱۷۱. دبیر کل اتاق تعاون
۱۹۶	۱۷۲. هیئت بازرسی اتاق تعاون
۱۹۶	۱۷۳. چند مطلب
۱۹۷	پی نوشتها
۱۹۹	فصل دوازدهم: مقررات و مطالب مشترک تعاونیها
۱۹۹	مبحث اول: شرایط هیئت مدیره، مدیرعامل و بازرسان
۱۹۹	۱۷۴. ماده ۳۸
۲۰۰	۱۷۵. یادآوریهها
۲۰۱	مبحث دوم: مقررات راجع به انتخابات تعاونیها و اتاقهای تعاون
۲۰۱	۱۷۶. مقررات مشترک
۲۰۴	۱۷۷. انجمن نظارت بر انتخابات
۲۰۵	مبحث سوم: معاملات شرکتهای و اتحادیههای تعاون با...
۲۰۵	۱۷۸. معامله با خود
۲۰۶	۱۷۹. معاملات اعضای هیئت مدیره، مدیرعامل و بازرسان
۲۰۷	۱۸۰. معاملات مدیران تصفیه

صفحه	عنوان
۲۰۷	مبحث چهارم: مطالب دیگر
۲۰۷	۱۸۱. مسئولیت صادرکنندگان چک
۲۰۹	۱۸۲. مرجع و طریق حل اختلاف
۲۱۰	۱۸۳. یادآوریهها
۲۱۱	پی نوشتها
۲۱۳	فصل سیزدهم: مقررات و امور مالی شرکت و اتحادیه تعاونی
۲۱۳	مبحث اول: حساب سال مالی و چند مطلب
۲۱۳	۱۸۴. سال مالی
۲۱۳	۱۸۵. حساب سال مالی و حسابرسی
۲۱۴	۱۸۶. حسابرسی به وسیله بازرسان
۲۱۴	۱۸۷. محل هدایا و کمکهای مالی
۲۱۴	۱۸۸. دفاتر قانونی و دفاتر تجارتي
۲۱۶	مبحث دوم: سود خالص و تقسیم آن
۲۱۶	۱۸۹. سود خالص
۲۱۶	۱۹۰. ترتیب تقسیم سود خالص
۲۱۷	۱۹۱. سهم اعضا از سود خالص
۲۱۸	۱۹۲. مازاد برگشتی
۲۱۹	مبحث سوم: ذخایر تعاونی
۲۱۹	۱۹۳. ذخیره قانونی
۲۲۰	۱۹۴. اندوخته احتیاطی
۲۲۱	۱۹۵. مقایسه ذخیره قانونی و اندوخته احتیاطی
۲۲۱	پی نوشتها
۲۲۳	فصل چهاردهم: مالیات شرکتهای و اتحادیههای تعاونی
۲۲۳	مبحث اول: تعیین مالیات
۲۲۳	۱۹۶. تعیین مالیات بر اساس اظهارنامه مالیاتی

صفحه	عنوان
۲۲۴	۱۹۷. تعیین مالیات از طریق تشخیص علی‌الرأس
۲۲۴	۱۹۸. مسئولیت تضامنی مدیران تعاونی
۲۲۵	مبحث دوم: معافیت‌های مالیاتی
۲۲۵	۱۹۹. معافیت‌های قانون مالیات‌های مستقیم
۲۲۶	۲۰۰. معافیت‌های قانون شرکتهای تعاونی ۱۳۵۰
۲۲۷	پی‌نوشتها
۲۲۸	فصل پانزدهم: آثار حقوقی و مشخصه‌های شرکت و اتحادیه تعاونی
۲۲۸	۲۰۱. شخصیت حقوقی شرکت و اتحادیه تعاونی
۲۲۸	۲۰۲. آثار حقوقی و مشخصه‌های شخصیت
۲۳۲	پی‌نوشتها
۲۳۳	فصل شانزدهم: انحلال و ورشکستگی شرکت و اتحادیه تعاونی
۲۳۳	۲۰۳. انحلال تعاونی
۲۳۳	۲۰۴. تعریف انحلال
۲۳۴	۲۰۵. مقاماتی که حق انحلال دارند
۲۳۴	۲۰۶. موارد انحلال
۲۳۷	۲۰۷. گرفتن مجوز انحلال
۲۳۷	۲۰۸. اشاره
۲۳۷	۲۰۹. ورشکستگی تعاونی
۲۳۸	۲۱۰. انواع ورشکستگی
۲۳۹	پی‌نوشتها
۲۴۱	فصل هفدهم: تصفیه پس از انحلال
۲۴۱	۲۱۱. مقدمه
۲۴۲	مبحث اول: تصفیه پس از انحلال در اثر تصمیم مجمع عمومی...
۲۴۲	۲۱۲. یادآوری
۲۴۲	۲۱۳. تصفیه و هیئت تصفیه

صفحه	عنوان
۲۴۵	۲۱۴. ممنوعیتها
۲۴۷	مبحث دوم: تصفیه پس از انحلال ناشی از ورشکستگی
۲۴۷	۲۱۵. مقدمه
۲۴۸	۲۱۶. تصفیه طبق قانون اداره تصفیه امور ورشکستگی
۲۵۰	۲۱۷. تصفیه اختصاری
۲۵۱	۲۱۸. تصفیه عادی
۲۵۵	۲۱۹. فروش اموال
۲۵۶	۲۲۰. تقسیم وجوه حاصل از فروش
۲۵۷	۲۲۱. تقسیم موقت
۲۵۸	۲۲۲. انواع طلبکاران
۲۵۹	۲۲۳. حال شدن بدهیهای مؤجل
۲۵۹	۲۲۴. خاتمه تصفیه
۲۵۹	۲۲۵. مدت تصفیه
۲۶۰	۲۲۶. مسئولیت مدنی و کیفری مدیر تصفیه
۲۶۰	۲۲۷. حق الزحمه اداره تصفیه و مدیر تصفیه
۲۶۰	۲۲۸. باقی ماندن شخصیت حقوقی تعاونی در مدت تصفیه
۲۶۱	۲۲۹. مقررات مالیاتی
۲۶۱	مبحث سوم: قرارداد ارفاقی
۲۶۱	۲۳۰. شرح مطلب
۲۶۲	۲۳۱. شرایط قرارداد ارفاقی
۲۶۳	۲۳۲. وضع طلبکارانی که قرارداد ارفاقی را امضا نکرده‌اند
۲۶۳	۲۳۳. اعتراض به قرارداد ارفاقی
۲۶۴	۲۳۴. آثار قرارداد ارفاقی
۲۶۴	۲۳۵. ابطال و فسخ قرارداد ارفاقی
۲۶۵	۲۳۶. اعاده اعتبار
۲۶۶	پی‌نوشتها

صفحه	عنوان
۲۷۰	فصل هجدهم: وظایف و اختیارات وزارت تعاون
۲۷۰	۲۳۷. گروه‌بندی وظایف و اختیارات وزارت تعاون
۲۷۴	پی‌نوشتها
۲۷۵	فصل نوزدهم: صندوق تعاون
۲۷۵	۲۳۸. قانون تأسیس صندوق تعاون
۲۷۵	۲۳۹. تعریف صندوق تعاون
۲۷۶	۲۴۰. موضوع و حدود عملیات صندوق
۲۷۶	۲۴۱. نحوه وصول و پرداخت حق تعاون و آموزش
۲۷۷	۲۴۲. ارکان صندوق تعاون
۲۷۸	۲۴۳. وظایف و اختیارات وزیر تعاون
۲۷۸	۲۴۴. هیئت مدیره صندوق تعاون
۲۷۹	۲۴۵. مدیرعامل صندوق تعاون
۲۸۰	۲۴۶. بازرس صندوق تعاون
۲۸۰	۲۴۷. چند مطلب
۲۸۱	۲۴۸. انواع تسهیلات اعتباری صندوق تعاون
۲۸۲	پی‌نوشتها
۲۸۴	فصل بیستم: شرکت و اتحادیه تعاونی در قوانین تعاونی سابق
۲۸۴	۲۴۹. شرکت و اتحادیه تعاونی در قانون تعاونی ۱۳۳۲
۲۸۶	۲۵۰. شرکت و اتحادیه تعاونی در قانون تعاونی ۱۳۳۴
۲۸۸	۲۵۱. شرکت و اتحادیه تعاونی در قانون تعاونی ۱۳۵۰
۲۹۳	فصل بیست‌ویکم: انواع شرکتهای
۲۹۳	۲۵۲. مقدمه
۲۹۴	مبحث اول: شرکتهای تجاری
۲۹۴	۲۵۳. تعریف شرکت تجاری
۲۹۴	۲۵۴. انواع شرکتهای تجاری

صفحه	عنوان
۲۹۵	۲۵۵. گروه‌بندی شرکتهای تجارتي
۲۹۵	۲۵۶. شرکت سهامی عام
۲۹۷	۲۵۷. شرکت سهامی خاص
۲۹۸	۲۵۸. شرکت با مسئولیت محدود
۲۹۹	۲۵۹. شرکت تضامنی
۳۰۱	۲۶۰. شرکت نسبی
۳۰۲	۲۶۱. شرکت مختلط سهامی
۳۰۳	۲۶۲. شرکت مختلط غیر سهامی
۳۰۳	مبحث دوم: شرکتهای مدنی
۳۰۳	۲۶۳. تعریف شرکت
۳۰۴	۲۶۴. شرکت مدنی
۳۰۴	۲۶۵. مشخصات شرکت مدنی
۳۰۵	پی‌نوشتها
۳۰۷	فصل بیست‌ودوم: برخی عقود و مطالب دیگر
۳۰۷	۲۶۶. مضاربه
۳۰۸	۲۶۷. مزارعه
۳۰۹	۲۶۸. مساقات
۳۱۰	۲۶۹. بیع شرط
۳۱۱	۲۷۰. رهن
۳۱۲	۲۷۱. صلح
۳۱۳	۲۷۲. هبه
۳۱۴	۲۷۳. شروط ضمن عقد
۳۱۶	۲۷۴. عقد لازم و عقد جایز
۳۱۷	۲۷۵. حق انتفاع و حبس
۳۱۸	۲۷۶. ضمان تضامنی و ضمان عادی
۳۲۰	پی‌نوشتها

صفحه	عنوان
۳۲۳	فصل بیست و سوم: سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران
۳۲۳	۲۷۷. مقدمه
۳۲۳	۲۷۸. معرفی سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران
۳۳۰	پی نوشتها
۳۳۱	فصل بیست و چهارم: سفته و چک
۳۳۱	مبحث اول: وصول سفته
۳۳۱	۲۷۹. مطالبه و واخواست
۳۳۲	۲۸۰. اقامه دعوی ظرف مهلت یک سال
۳۳۶	۲۸۱. تأمین وجه سفته
۳۳۷	۲۸۲. ظهنویسی سفته برای انتقال
۳۳۸	۲۸۳. ظهنویسی سفته برای وصول
۳۳۹	۲۸۴. ضمان سفته
۳۳۹	مبحث دوم: وصول چک
۳۳۹	طریق کیفری وصول چک
۳۳۹	۲۸۵. شرایط شکایت و مرجع رسیدگی به آن
۳۴۰	۲۸۶. تأمین، کفالت یا وثیقه
۳۴۱	۲۸۷. مجازات صادرکننده چک
۳۴۲	۲۸۸. گواهی عدم پرداخت
۳۴۲	۲۸۹. مطالبه وجه چک به تبع دعوی کیفری
۳۴۲	۲۹۰. مواردی که چک قابل تعقیب کیفری نیست
۳۴۳	۲۹۱. دارنده چک
۳۴۴	۲۹۲. مواردی که تعقیب کیفری موقوف می شود
۳۴۴	۲۹۳. مواردی که چک قابل تعقیب کیفری نیست
۳۴۵	۲۹۴. مواردی که اجرای حکم محکومیت موقوف می شود
۳۴۵	۲۹۵. ادامه مجازات حبس تا ۵ سال
۳۴۶	۲۹۶. ادامه مجازات حبس تا یومالآدا

صفحه	عنوان
۳۴۶	۲۹۷. خسارت تأخیر تأدیه
۳۴۷	۲۹۸. مسئولیت صدور چک به وکالت یا نمایندگی
۳۴۷	۲۹۹. طریق اجرایی وصول چک
۳۴۸	طریق حقوقی وصول چک
۳۴۸	۳۰۰. اقامه دعوی دارنده چک
۳۴۹	۳۰۱. شرایط مراجعه به ظهرنویسها
۳۵۰	۳۰۲. بستن حساب جاری صادرکننده
۳۵۱	۳۰۳. قابل گذشت بودن جرایم مربوط به چک
۳۵۱	۳۰۴. ظهرنویسی چک برای انتقال
۳۵۲	۳۰۵. ظهرنویسی چک برای وصول
۳۵۳	۳۰۶. ضمان چک
۳۵۳	۳۰۷. مرور زمان چک و سفته
۳۵۳	پی نوشتها
۳۵۷	منابع و مآخذ

یادداشت مؤلف

کتاب حاضر بر اساس قانون بخش تعاونی اصلاحی ۱۳۷۷ و آیین‌نامه اجرایی مصوب ۱۳۷۱ آن، تدوین شده است و سعی کرده‌ایم با استعانت از قوانین و مقررات دیگر در حدود امکان به کلیه مطالب و مباحثی که در قانون و آیین‌نامه مذکور مطرح است پردازیم، به این امید که شاید برای دانشجویان رشته و گرایش تعاون و علاقه‌مندان و متولیان امور و فعالیتهای تعاونی، مفید فایده باشد. همچنین شاید در ردیف نوشته‌هایی که تاکنون در این زمینه ارائه شده، فتح باب و موجبی به شمار آید برای اینکه مؤلفان و محققان تعاون‌گرا بحث، توضیح و تفسیر ابواب مختلف رشته نوزاد و نوظهور حقوق تعاون ایران را وجهه همت خود قرار دهند.

حسن حسینی

کلیات

۱. معرفی تعاون و حقوق تعاون

«تعاون» که مصدر باب تفاعل و به معنای یکدیگر را یاری کردن و همیاری است، از اصل «عون» به معنای یاری کردن مشتق شده است.^(۱) تعاون در اصطلاح علمی عبارت است از تمرکز امکانات و مساعی افراد و استفاده از آن در راه حصول به اهدافی معین و رفع نیازهای مشترک افراد. معادل تعاون Cooperation است. این کلمه در زبان فرانسه به معنای عمل و شرکت در یک کار مشترک است.^(۲) و در زبان انگلیسی مفهوم کار کردن با هم برای یک مقصود و تجمع برای انجام دادن یک امر مشترک و عمل و همکاری اقتصادی را می‌رساند.^(۳)

«حقوق» مجموع قواعدی است که بر جامعه حکومت می‌کند؛ روابط افراد را با یکدیگر تنظیم کرده، زندگی اجتماعی را نظم و ترتیب می‌دهد؛ برقراری و حفظ آرامش و امنیت در جامعه را موجب می‌شود؛ و دولت اجرای آن قواعد را تضمین می‌کند.

مجموع قواعد حقوقی که به پاره‌ای از روابط و فعالیتها مربوط باشد، به نام آن روابط یا فعالیتها نامیده می‌شود؛ مانند مجموع قواعد حقوقی که به روابط و فعالیتهای تعاونی مربوط است و تحت عنوان «حقوق تعاون» درباره آنها بحث می‌شود.

در معرفی حقوق تعاون اجمالاً می‌توان گفت: «حقوق تعاون، مجموع قواعدی است که بر تأسیس، فعالیت و اداره امور تعاونیها حکومت می‌کند و دولت ضامن اجرای آنهاست».

۲. معرفی قانون بخش تعاونی

قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی که در این کتاب برای رعایت اختصار

«قانون بخش تعاونی» نامیده می‌شود، در سیزدهم شهریور ماه ۱۳۷۰ تصویب شده و به موجب قانون اصلاحی مصوب پنجم مهرماه ۱۳۷۷ اصلاحاتی در آن پدید آمده است. این قانون که شامل ۷۱ ماده است، مطالب و مقررات تعاونی را در ۱۲ فصل به شرح زیر دربردارد:

فصل اول: اهداف و ضوابط کلی بخش تعاونی (مواد ۱ تا ۷)؛

فصل دوم: عضو (مواد ۸ تا ۱۵)؛

فصل سوم: سرمایه (مواد ۱۶ تا ۲۴)؛

فصل چهارم: حساب سود و زیان، تقسیم سود و مقررات مالی (ماده ۲۵)؛

فصل پنجم: تعاونیهای تولید و توزیع (مواد ۲۶ تا ۲۸)؛

فصل ششم: ارکان تعاونیها (مواد ۲۹ تا ۴۲)؛

فصل هفتم: اتحادیه‌های تعاونی (مواد ۴۳ تا ۵۰)؛

فصل هشتم: تشکیل و ثبت تعاونیها (مواد ۵۱ و ۵۲)؛

فصل نهم: ادغام، انحلال و تصفیه (مواد ۵۳ تا ۵۶)؛

فصل دهم: اتاق تعاون (مواد ۵۷ تا ۶۴)؛

فصل یازدهم: وزارت تعاون (مواد ۶۵ تا ۶۸)؛

فصل دوازدهم: سایر مقررات (مواد ۶۹ تا ۷۱).

از خصوصیات قانون بخش تعاونی، ایجاد وزارت تعاون و اتاق تعاون است. ضمناً این قانون که جانشین «قانون شرکتهای تعاونی مصوب ۱۳۵۰» شده است، به نسخ صریح آن نمی‌پردازد؛ بلکه از بیان ماده ۷۱ - یعنی ماده آخر آن - که مقرر می‌دارد «کلیه قوانین و مقررات مغایر این قانون ملغی است» می‌توان چنین نتیجه گرفت که مقرراتی از قانون مذکور که با قانون بخش تعاونی مغایرت ندارد، به قوت خود باقی و قابل استناد و لازم‌الرعایه است.

یادآوری این مطلب لازم است که «سازمان مرکزی تعاون روستایی»، طبق قانون مصوب ۲۴ مهر ۱۳۷۰ که به صورت ماده واحده به تصویب رسیده است، از قانون بخش تعاونی مستثنا شده است. قانون مذکور به شرح ذیل است:

ماده واحده: «به موجب این قانون، سازمان مرکزی تعاون روستایی^(۴)، وابسته به وزارت کشاورزی با دارا بودن کلیه وظایف و اختیارات مندرج در مقررات مربوط به سازمان، از قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳ شهریور ۱۳۷۰ مستثنا و کماکان تابع وزارت کشاورزی می‌باشد.» تبصره: «عبارت تعاون روستایی از تبصره ماده ۶۵ قانون بخش تعاونی، حذف می‌گردد.»

اضافه می‌شود که با عنایت به ماده واحده فوق است که آیین‌نامه اجرایی قانون بخش تعاون، سازمان مرکزی تعاون روستایی را از شمول مقررات خود مستثنا می‌کند.

یادآوری: در این کتاب براساس قانون ۱۳۷۰، از مقررات راجع به تعاونیهای شهری گفتگو می‌شود و تعاونیهای روستایی (← شماره ۴۳) که تابع قانون شرکتهای تعاونی مصوب ۱۳۵۰ می‌باشند، نیاز به گفتار جداگانه دارد.

۳. اهداف قانون بخش تعاونی

ماده اول قانون بخش تعاونی اهداف هفتگانه زیر را برای بخش تعاون تعیین می‌کند:

۱. ایجاد و تأمین شرایط و امکانات کار برای همه به منظور رسیدن به اشتغال کامل؛
 ۲. قرار دادن وسایل کار در اختیار کسانی که قادر به کارند ولی وسایل کار ندارند؛
 ۳. پیشگیری از تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروههای خاص، جهت تحقق عدالت اجتماعی؛
 ۴. جلوگیری از کارفرمای مطلق شدن دولت؛
 ۵. قرار گرفتن مدیریت و سرمایه و منافع حاصله در اختیار نیروی کار و تشویق افراد به بهره‌برداری مستقیم از حاصل کار خود؛
 ۶. پیشگیری از انحصار، احتکار، تورم و اضرار به غیر؛
 ۷. توسعه و تحکیم مشارکت و تعاون عمومی بین همه مردم.
- تبصره ماده اول متذکر می‌شود که اهداف مذکور باید با رعایت ضرورتهای حاکم بر برنامه‌ریزی عمومی اقتصاد کشور در هر یک از مراحل رشد، عملی شود.

با عنایت به اصل ۴۳ قانون اساسی معلوم می‌شود که اهداف موضوع ماده یک قانون بخش تعاونی، بنابر منطوق، مدلول مطابقی و روح این اصل تنظیم شده است؛ بخصوص بندهای ۱ تا ۴ و تبصره آن همان بیانات بندهای ۲ و ۵ اصل ۴۳ است؛ و چون این اصل از قانون اساسی در مقام تعیین ضوابط برای تأمین استقلال اقتصادی و ریشه کن کردن فقر و محرومیت در کشور است، باید گفت قانون بخش تعاونی با تعیین اهداف مذکور، به تبع قانون اساسی، صلاحیت والایی برای بخش تعاونی قائل شده و وظایفی خطیر بر عهده آن گذاشته است.

۴. جایگاه تعاون در نظام اقتصادی کشور

اصل ۴۴ قانون اساسی با بیان زیر، «بخش تعاونی» را یکی از سه بخش نظام اقتصادی کشور مقرر می‌دارد:

«نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی با برنامه‌ریزی منظم و صحیح استوار است. بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، بانکداری، بیمه، تأمین نیرو، سدها و شبکه‌های بزرگ آبرسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمایی، کشتیرانی، راه و راه‌آهن و مانند اینهاست که به صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است. بخش تعاونی شامل شرکتها و مؤسسات تعاونی تولید و توزیع است که در شهر و روستا بر طبق ضوابط اسلامی تشکیل می‌شوند. بخش خصوصی شامل آن قسمت از کشاورزی، دامداری، صنعت، تجارت و خدمات می‌شود که مکمل فعالیتهای اقتصادی دولتی و تعاونی است. مالکیت در این سه بخش تا جایی که با اصول دیگر این فصل^(۵) مطابق باشد و از محدوده قوانین اسلام خارج نشود و موجب رشد و توسعه اقتصادی کشور گردد و مایه زیان جامعه نشود، مورد حمایت قانون جمهوری اسلامی است. تفصیل ضوابط و قلمرو و شرایط هر سه بخش را قانون معین می‌کند.» - (توجه: اصل ۴۴، اخیراً مورد تفسیر قرار گرفته است، به آن رجوع شود).

به طوری که ملاحظه می‌شود، اصل فوق نظام اقتصادی کشور را بر سه بخش استوار ساخته است: بخش دولتی، بخش تعاونی، و بخش خصوصی؛ لذا تعاون به موجب این اصل از قانون اساسی، اهمیتی خاص یافته و به صورت یکی از بخشهای سه گانه فعالیتهای اقتصادی جمهوری اسلامی ایران درآمده است.

۵. موقعیت اقتصادی بخش تعاونی

اصل ۴۴ قانون اساسی که در شماره ۴ نقل شد، با بیان اینکه «بخش خصوصی، شامل آن قسمت از کشاورزی، دامداری، صنعت، تجارت و خدمات می‌شود که مکمل فعالیتهای اقتصادی دولتی و تعاونی است» اولاً به صراحت مقام بخش خصوصی را مؤخر از بخش تعاونی قرار می‌دهد؛ ثانیاً از آنجا که این اصل در تعیین و تنسيق پایه‌های سه گانه اقتصادی کشور با تصریح بر اینکه نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی استوار است، بخش تعاونی را دومین و بخش خصوصی را سومین پایه مقرر می‌کند، بنا بر قاعده «الاقرب فالاقرب»، قانون اساسی موقع بخش تعاونی را در نظام اقتصادی ایران مقدم بر بخش خصوصی تعیین می‌کند.

بر این اساس در ثالوث پایه‌های نظام اقتصادی کشور از لحاظ موقعیت، ترتب زیر برقرار است:

اول. بخش دولتی؛

دوم. بخش تعاونی؛

سوم. بخش خصوصی.

پی‌نوشتها

۱. برای معانی تعاون و عون رجوع شود به فرهنگ معین. برای توضیح بیشتر یادآوری می‌شود باب «تفاعل» در دو معنای متفاوت به کار رفته است: ۱) به معنای صفتی یا حالتی که در اصل موجود نباشد ولی شخص آن را به خود نسبت دهد؛ مانند تجاهل (خود را به نادانی زدن) و تمارض (خود را به بیماری زدن)؛ ۲) به معنای انجام عمل متقابل و در برابر هم؛ مانند تعاطف (با یکدیگر مهربانی کردن) و تباین (ازهم دورشدن). «تعاون» از

۱. باب تفاعل به معنای دوم آمده است.
۲. ریشه cooperation کلمه لاتینی cooperatio است (رجوع شود به فرهنگ لغت Robert، ذیل این واژه و واژه‌های Operation, Co).
۳. رجوع شود به فرهنگ لغت Webster، ذیل واژه cooperation.
۴. برای اطلاع اجمالی از سازمان مرکزی تعاون روستایی، رجوع شود به شماره ۲۷۷ و شماره پس از این کتاب.
۵. منظور فصل چهارم قانون اساسی است.